

Cimleve

JÓGYERMEKEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: **BENEDEK ELEK**

TARTALOMJEGYZÉK:

Ezüst tollu, arany csőrű réce. Rajzolta Csengery	65
Ezüst tollu, arany csőrű réce. (Vers.) Irta: Be- nedek Elek	66
A kis ujságíró. Tréfás angol história. Irta: Jerome K. Jerome	66
Tamás érdeklődik. Csevegés	69
Az aranyeke. (Mese.) Irta: Elek nagyapó	71
Kaland. (Elbeszélés.) Irta: Szondy György . . .	72
A játéksináló. Rajzolta: Csengery István . . .	74
A játéksináló. (Vers.) Irta: Tompa László . . .	75
Utazás a szomszéd telekre. (Egy kisleány napló- jából.) Irta: Baloghné Molnár Mária	75
A gyermekprédikátor. (Diákkori emlék.) Irta: Be- nedek Elek	78
A gyermek és a pillangó. (Elbeszélés.) Irta: Nászai Elza	80

A

gyermeknek legkedveltebb lapja, a

Cimbora

eddig az első betűtől az utolsóig olvasnivalót adott a gyermekeknek, mert a lapnak nem volt

hirdetése

A lap elterjedtségét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy minden eltelt

hét

az olvasók táborának hatalmas növekedését jelenti. A lap kiadóhivatala most elhatározta, hogy a mai

napig

fennállott rendszert megváltoztatja és az Erdély-szerte elterjedt gyermeklapba, amelyet ma már minden gyermek a kezében

tart

hirdetéseket is vesz fel.

A Cimbora

tartalma ezzel nem fog kisebbedni, mert amilyen mértékben nő a lap

hirdetése

olyan mértékben nő annak terjedelme is.

A kereskedőknek

megfizethetetlen

értékű a Cimbora hirdetése, mert az egész Erdély, sőt a külföld lakossága is olvassa.

RENNER TESTVÉREK ÉS TSAI BÖRGYÁR r.-t. CLUJ (KOLOZSVÁR)

GYÁRT ELSŐRENDŰ GÉPSZIJAKAT

Gödörcserzés! Gyors leszállítás!
Garanciát vállalunk!

Tartós és izléses cipők

a Halász Mór r.-t.-nél kaphatók Szatmáron!

TASNÁDY GYÖRGY

díszműlakatos

Careii-Mari (Nagykároly) Str. Vas.
Lucaciu (Majthényi-u.) 14. szám.

Készít mindennemű iparművészeti és díszmű tárgyakat, karos- és asztali lámpákat, villanycsillárokat, virág- és szalonszalkákat, írókészleteket, hamutartókat, művészi kivitelű bútor- és épületvasalásokat stb.

Elvállal bármiféle lakatosmunkát, autogénhegesztést, gépek, csillárok, mindenféle fémtárgyak javítását, tisztítását és ujrászínezését.

Rókát

és más szőrmét

felelősség mellett

fest az

UNIO

Kolozsváron.

Szűcsöknek
árkedvezmény!

Valódi békeminőségű aszbeszt fedő

PALA

kapható igen jutányosan SCHWARTZ TESTVÉ-
REKNÉL, Strada Decebal (Kölcsény-u.) 37. szám.
Kész fedéseket helyben és vidéken vállalunk!!

Gyapju-, selyem-, pamutkelmét,
fonalat, szőrmét fest és tisztít a

„Kristály“

gőzmosó és kelmefestőgyár CLUJ. Telefon 500.

Póstacsomagok pontosan szállítat-
nak! — Kereskedőknek tömegáru-
nál árkedvezmény! — Képviseletek
vidéki városba kerestetnek!

ZEA első román

E krétagyár Cluj.

A Papir- és fűszerkereskedők figyel-
mét felhívja az iskolai saisonra.

A

Cimborára

előfizetéseket
felvesz Erdély
minden könyv-
kereskedője!

Az összes iskolákban használt tankönyvek,
füzetek, rajztömbök, papir, író- és rajzszerek
legolcsóbban HUSZÁR könyvkereskedésében szerezhetők be!

BÉKEBELI MINŐSÉGŰ ÚJ!

Gabonás-, lisztes-, gyapju- és szalmazsák.

Vizhatlan ponyva, napellenző, roletta- és madrac-vászon.

Afrik, seegrasz, bútorrugó, önműködő rolettarudak. — Zsineg- és jutaheveder
minden méretben és mindennemű kárpitos kellékek. Befőttkötöző
és minden másnemű zsinegek 2/0 T—2/32 L-ig minden számban.
Zsákvarró kendercérna és cipészfonal, továbbá többféle minőségű
használt zsákok nagy választékban a legolcsóbb árban kaphatók

Glücklich Bernát és Fia cégnél Piața Victorie (Deák-tér) 27.
sz. Plébánia-épület. — Telefon 521.

A Cimborá azt üzeni:

**Ha finom
cukorkát
akartok:**

kérjete Melissát

Eredeti Wolfner

gépszijak

minden méretben

kaphatók

**BRAUN és LÁSZLÓ vaskereskedésében,
Szatmár, Piata Victoriei (volt Deák-tér) 9.**

A Szatmári Leszámitoló- és Kereskedelmi Bank r.-t.

Alaptőke 40 millió leu. — Tartaléktőke 1 millió leu. — Takaréketét állomány 45 millió leu.

Bármely összeg erejéig fizetéseket vállal:

Bukarestben és bárhová LEUBAN, Bécsen keresztül bárhová OSZTRÁK
KORONÁBAN, Prágán keresztül bárhová CSEH KORONÁBAN, Berlinen
keresztül bárhová MÁRKÁBAN, Fiumén keresztül bárhová LIRÁBAN,

— Budapestén keresztül bárhová MAGYAR KORONÁBAN. —

Vesz és elad mindennemű idegen pénzeket és amerikai chequeket bevált.

BCU Kölcsönöket legelőnyösebben folyósít. Cluj

A Generala bukaresti biztosító társaság, valamint az Assicurazioni Generali triesti biztosító társaság főügynöksége.

Betéteket könyvecskére és folyószámlára gyümölcsöztetésre elfogad
és azokat kívánatra azonnal bármikor visszaad.

Fiuk!

Lányok!

A Cimborát

olvassátok,

szeressétek,

terjesszétek!

Aki elő akar fizetni a Cimborára, az írjon egy levelező-lapot Szatmárra, a
Cimbora kiadóhivatalának címezve és a következő vasárnap már kezében a lap.

A lap egy negyedévre negyven leuért jár.

Felelős szerkesztő: Dénes Sándor.

Kiadó a Szabadsajtó Könyvnyomda és Lapkiadó r.-t.

**A szerkesztőbácsi postája Satu-Mare (Szatmár) Eötvös-u.
4. sz. alá címezendő. — A közlésre szánt kéziratok Benedek
Elek címére, Kisbaczon, u. p. Nagybaczon, Háromszék-m. küldendők**

Cimbora

JÓ GYERMEKEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: Benedek Elek

Ezüst tollú, arany csőrü réce.

(Vers a 66. oldalon.)

Ezüst tollú, arany csőrü réce.

(Cimképünkhöz.)

Egy kis leánynak, szegénykének,
— Ó róla szól e bús történet —
Volt egyszer egy kedves jószága:
Ez volt az egész gazdasága.

Mi volt e jószág? Egy kis réce,
Szegény kis lánynak nevelése.
Csak ő itatta, ő etette,
És örködött folyton felette.

S nőtt a kis réce napról napra,
Gurult, gurult, akár a labda.
S mikor elhullt sárga pihéje,
Szin-ezüst toll nőtt a helyére.

Hát a csőre! Ilyet ki látott?
Az meg lassan aranyszínűt váltott.
Csudájára jártak a népek:
Sohasem láttak ilyen szépet.

Bejárt a hirtelen messze földet,
És jöttek gazdag úri hölgyek:
Mind, aki látta, kérve kérte,
Arany pénzt is ígértek érte.

Szegény kis lánynak özvegy anyja,
Soha, sohasem volt aranya.
S lám, a récétől mégsem válik:
„Nem adom, tartom mind halálig!”

De egyszer, hajh! a kis kunyhóra
— Épp éjfelet ütött az óra —
Leszállt a gond, le a nagy bánat:
„Oh, jaj, mi lette éd's anyámat!?”

Nap múlik napra, s nincs könnyebbség,
Gyötri az anyát nagy betegség.
Mindenük elfogy patikára —
A réce marad utoljára.

Nincs már egyéb, nincs, csak a réce,
— Eláll a kis lány szívverése, —
De nem haboz, im ölni kapja,
Kedves jószágát most eladja.

S amért az aranyat keveslette,
Egy kis üveg elég érte.
Egy kis üveg, de benne élet...
— Ennyi és nem több e történet.

Benedek Elek.

A kis ujságíró.

— Tréfás angol historia. —

Írta: Jerome K. Jerome.

I.

— Tessék! — mondta Peter Hope, az ujságíró.

Az ajtó kinyílt s egy kis sápadt arc bújott be a szobába, melyből egy pár derült fekete szem csillogott elő.

— Tessék! — ismételte Peter Hope még egyszer — Ki az?

Most már az arcon kívül benyúlt egy nem nagyon tiszta, zsiros sapkát szorongató kéz is.

— Még nem vagyok készen, — mondta Hope, — ülj le és várj.

Az ajtó tágabbra nyílt; bebújt az egész alak s maga mögött becsukva az ajtót, a legközelebbi szék szélére ült.

— Melyik ujságtól jössz, — kérdezte Hope, fel sem nézve a munkájából.

A fényes fekete szemek, melyek eddig a menyezetet kutatták, majd a szobát kezdték vizsgálni, most leszállottak és a Hope ur fején levő határozott körvonalú kopasz területre szegeződtek. A teli vörös ajkak, a pisze örr mögött azonban mozdulatlanok maradtak.

Hope úr, úgy látszik, észre sem vette, hogy nem kapott választ a kérdésére. Sovány fehér keze állandóan ide-oda mozgott a papíron. Végre, amikor készen lett, hátratólta székét és a látogatója felé fordult.

Peter Hope, — az ujságíró, — régóta ismerte a nyomdák kifutóit s az apró sápadt

arcok, kócos hajak, piszkos kezek és zsiros sapkák az ő számára mindennapi dolgok voltak. De ez valami új szerzet volt. Peter Hope kapkodott a szemüvege után, meg is találta egy csomó ujság alatt, föltette magas, ívelt orrára, előre hajolt és sokáig nézegetett le és föl.

– Szent Isten! Mi ez?

Az alak fölemelkedett és lassan közelebb lépett. Egy szűk, kék selyemből készült blúz felett viselt valamit, ami szürke fiúmellény lehetett egykor. A nyaka köré rongyos sál csavarodott, még nagy darabot nyitva hagyva a nyakából a blúz fölött. A mellény alatt hosszú, uszályos fekete szoknya, melynek széle a derék táján szíjjal fel volt kötve.

– Ki vagy te és mit akarsz? – kérdezte Hope úr.

Az alak a zsiros sapkát a kezébe téve, válaszul lehajolt és a szoknyáját kezdte emelni. A nyoknya alól egy nagyon foltos fiúnadrág került napvilágra, melynek jobboldali zsebébe nyúlva a piszkos kéz összehajtott papírt húzott elő; ezt kinyitva és lesímítva letette az asztalra.

Hope homlokára tolta szemüvegét s hangosan olvasta: „Vesés szelet négy penny; ugyanaz (nagyobb adag) hat penny; Főtt ürü...”

– Ezen a helyen voltam az utolsó két hétben, – mondta az alak, – a „Hammond étkezdében”

– Mi a neved?

– Tommy.

– Miféle Tommy?

– Amit akar. Nem tudom. Sokféleképen hittak már.

– Mit akarsz? Miért jöttél?

– Maga a Hope úr, úgy-e?

– Igen, én vagyok.

– Ugy-e, maga keres valakit, aki dolgozzék?

– Igen, egy házvezetőnőt.

– Nekem nem beszéltek házvezetőnőről. Azt mondták, hogy magának kell valaki, aki dolgozzék, – főzőn, takarítson. Ma délután hallottam a boltban, mikor erről beszéltek.

– Igen, megkértem egy asszonyt, hogy keressen nekem valakit. Te talán tudsz valakit? Ide küldött valaki?

– Nem követel valami különös főzést? Azt mondták, hogy maga egyszerű öreg bácsi, akivel nincs sok baj.

– Nem, nem kívánok sokat, csak valami tiszta rendes személyt. De miért nem jött ő maga? Ki az?

– Miért? Ellenem mi kifogása van?

– Bocsánatot kérek, – mondta Peter Hope.

– Mért ne lennék én jó? Meg tudom vetni az ágyat, tudok takarítani és mindenfélét. Ami a főzést illeti, erre határozott tehetségem van. Maga nem követel semmi különösét, úgy-e?

– Erzsi, – mondta Hope a macskájának, amíg a kandallóhoz ment és megpiszkálta a tüzet, – ébren vagyunk mink, vagy álmodunk?

Az így megszólított Erzsébet a hátsó lábaira emelkedett és karmait az ura lábikrájába vágta. Mivel a Hope nadrágja vékony volt, ez volt a legcélszerűbb válasz.

– Komolyan gondolod, kicsikém, hogy idevegyelek házvezetőnőnek?

– Jól elvégzek magának mindent, – erősködött Tommy, – Maga ad nekem enni, ad egy vackot és mondjuk hetenként hat pennyt és én kevesebbet fogok morogni, mint mások.

– Ne nevettesd ki magad.

– Nem akarja velem megpróbálni?

– Persze, hogy nem, hiszen te bizonyosan bolond vagy.

– Így is jó. Annyi baj legyen. – A piszkos kéz az íróasztal felé nyúlt s megint bir-

tokába véve a Hammond étlapját, nekifogott a kellő művelethez, hogy biztonságba helyezze.

– Nesze egy shilling, – mondta Hope.

– Nem kell, – felelte Tommy – de azért köszönöm.

– Ostobaság, – morgott Hope.

– Nem kell, – ismételte Tommy még egyszer.

– Jól van, no, – mondta Hope a pénzt visszacsúztatva a zsebébe, – hát ne vedd el.

Az alak az ajtó felé indult.

– Várj egy percet, csak egy percet, – mondta Hope zavartan.

Az alak az ajtót fogva megállott.

– Vizsamégy Hammondékhoz ?

– Nem ; ott végeztem. Csak pár hétre vettek fel, mert az egyik konyhaleány beteg volt.

– Kik a hozzátartozóid ?

Tommy csodálkozva nézett reá.

– Hogy gondolja ezt ?

– Nos, hát kikkel élsz együtt ?

– Senkivel.

– Senkid sincs, aki gondodat viselje ?

– Gondomat ? Hát tán valami legelő kecske vagyok én, vagy mi ?

– Hova még most ?

– Hova ? Hát kimegyek.

Peter Hope zavara nőttön nőt.

– Ugy gondolom, hol fogsz aludni ? Van pénzed szállásra ?

– Igen, van egy kis pénzem, – válaszolta Tommy. – De én nem törődöm sokat a szállással. Ma éjjel a szabadban alszom. Nem esik.

Erzsi éleset nyivákoltt.

– Ugy kell neked, – mordult rá Peter.

– Hogy vigyázzon az ember, hogy rád ne lépjen, ha a lábai közé kerülsz. Már százszor mondtam neked.

A valóság pedig az volt, hogy Peter emlékében felmerült egy másik Tommy képe, aki kinn feküdt az anyjával együtt réges-régen a temetőben. De mi köze van az ő kis eltemetett Tommyjának ehhez a szurtos kis kölyökhöz ? Érzelmesség volt az egész, – ettől pedig ugyancsak irtózott Hope Peter.

– Várj meg itt, még visszajövök, – s a meglepett Tommyt rongyos sáljánál fogva a szoba közepére penderítette. – Ül le és ne merj moccanni. – Azzal Peter kiment és becsapta maga mögött az ajtót.

– Ugy-e megbomlott az öreg, mi ? – mondta Tommy Erzsinek, amint a Peter lépte elhangzottak. A macska modorában volt valami, ami az embereket arra bírta, hogy megszólítsák.

Eltelt öt perc, talán tiz is. Ekkor Peter visszajött egy testes hölgy kíséretében.

Tommy fölkel.

– Ez az a – portéka ?

– Igen ; őt láttam a boltba, – mondotta az asszonyság könnyedén bolintva a fejével. – Mért hagytál fel a bukfenecéssel és miért mentél Hammondnéhoz.

– A bukfenecézés hagyott föl velem, mert megsebesültem.

– Kiknél voltál utoljára ?

– A Martini truppenál.

– És azelőtt ?

– Egész csomó másnál.

– Milyen idős vagy ?

– Nem tudom.

Az asszonyság Hopehoz fordult, aki kulcsával játszott.

– Hát odafönt van épen egy üres ágy ; tessék határozni.

– Egy éjszakából nem lehet semmi baj, holnap majd meglátjuk, mit csinálunk.

A fekete szemek fölragyogtak.

– Hát megpróbálkozok velem ?

– Arról majd holnap beszélünk.

A fekete szemek elborultak.

– Nézze, én kimondom egyenesen, ennek semmi értelme sincs.

– Hogy gondolod ? Minek nincs értelme ?

– Maga börtönbe fog küldeni engem.

– Börtönbe ?

– Igen, igen. Maguk iskolának hívják, tudom. Nem maga az első, aki ezt megpróbálta. Abból ugyan nem lesz semmi. Nem csináltam semmi rosszat. Dolgozni akarok. El tudom én magamat tartani. El is tudtam mindig. Kinek mi köze hozzá ?

– Ne légy olyan buta, nem értettél meg. Persze, hogy megpróbálkozom veled. Igenis, dolgozni fogsz nekem. Csak azt gondoltam, hogy a részleteket hagyjuk holnapra. Na, a házvezetőnők nem szoktak sirni.

A kis nedves arc felnézett.

– Komolyan mondja ? Becsületszóra ?

– Becsületszóra. Most menj és mosakodj meg. Aztán elhozod a vacsorámat.

A furcsa alak, még mindig lihegve a zokogástól, felállott.

– És kapok kosztot, kvártélyt és hat pennyt egy hétre ?

– Igen, igen, ez tisztességes egyesség, úgy-e asszonyosság ?

– És a ruhanemű ? – bólongatott komolyan.

– Ha úgy szokás, hát legyen úgy, – egyezett bele Peter gyorsan. A folyosón van felakasztva egy utazósapkám. Egyelőre azt hordhatod, a tiedet pedig add ide ! – Belehajította a tűzbe. Furcsa szagokat árasztva hamarosan elégett.

– Most fogd ezt a fél aranyat és hozz vacsorára valami hideg húst és sört. Minden egyéb szükséges dolgot megtalálsz a szekrényben és a konyhában. Ne kérdezz tőlem száz félet és ne csinálj lármát. – Azzal Peter viszszaült munkájához.

– Jó gondolat volt azzal a fél arannyal, – mondta magában Peter. – Nem fog többet bosszantani Tommy ifiúr, legalább is nem számítok a visszatérére. Gyerekszobát berendezni az én koromban ? Őrülség !

Ezen a estén nyilvánvalón nem volt szerencséje Peternek.

– Pinglenél már nem volt semmi, – magyarázta Tommy, amint belépett a csomagokkal. – El kellett mennem Bowhoz.

Tommy hátra ment a kis konyhába. Peter befejezte a cikket s hogy megpihent, Tommy türelmetlenül várva a parancsát, így szólt :

– Az asztalfőre terítsek ?

(Vége a következő számban.)

Tamás érdeklődik.

(A régi hadviselésről.)

Tamás : Nagyon sok történeti könyvet olvastam már, de nagyon keveset tudok arról, milyen fegyverekkel harcoltak az emberek. Szeretnék erről beszélgetni veled.

Apa : Te valószínűleg azt sem tudod, hogy a világháborúban milyen fegyvereket használtak a puskán, ágyun, szuronyon és kardon kívül.

Tamás : Erről már hallottam és olvastam. Tudom, hogy aknákat ástak és robbantottak, mérges gázokat fújtak egymás felé, repülőgépről bombákat hajigáltak. Sok mindent láttam a képeken.

Apa : A régi embereknek, természetesen, nem volt ágyujok és mégis tudták városaikat védelmezni és az ellenség városait elfoglalni.

Tamás : A városokat fallal vették körül ; láttam ilyen városfalakat a történeti könyvekben. Én ezeken a nagy kőfalakon belül egészen jól éreztem volna magam.

Apa : A régi emberek nem érezték olyan biztonságban magukat, mint ahogy te éreztél volna. Az ellenség igen gyakran elfoglalta a legerősebb fallal bekerített városokat is. Az ostromlásnak legegyszerűbb módja volt, hogy körülfárta a várost. Senki se tudott bemenni és kijönni. A bent levő élelmiszer csakhamar elfogyott, mert abban az időben nem ismerték

még a konzerveket. Egy körülzárt területet ma is nagyon bajos élelmezni, bár az ételeket a megromlástól megtudjuk védeni. Amint az élelmiszerek fogytak, a nyugtalankodó emberek között rendszeren pártoskodás támadt és a körülkerített város gyakran rövid idő alatt az ellenség kezébe került. Néha sietni kellett az ostrommal, mert a vezérnek a téli hideg beállta előtt más kitűzött céljai is voltak. Ilyenkor a régiek is aknákat, alagutakat építettek a falak alá, vagy csákányokkal bontogatták a falakat. A falakon állók sem maradtak tétlenek. Ki-kitörtek az ellenségre, forró olajak, szurkot, köveket dobáltak az ostromlókra, felgyújtani törekedtek védőműveiket.

Tamás : Nem lötték le őket addig, míg a falakhoz közeledtek ?

Apa : Lelőtték volna, ha látták volna őket. De az ostromló katonák, különösen a rómaiak, fatornyokat emeltek, melyeket odatoltak a várfalhoz, hogy a falakra átugorhassanak, vagy nagy ostromfedeleket építettek, amely alatt a falakat megközelíthették. Az ostromgéphez egy nagy kosfej is tartozott, mellyel döngették és betörni igyekeztek a kaput, vagy rést akartak vele ütni.

Tamás : A falakra állók előnyben voltak. Magasabban állottak, megfigyelhették az ellen-

ség mozdulatát, felgyujthatták az ostromló szerszámokat.

Apa: Az ellenség ezt iparkodott megakadályozni. Nyers bőrökkel borította be a faépítményeket s nem is állhattak a falakra még pajzsaik megett se nyugodtan a védők. Ma ágyukkal döntik le a falakat, vagy seprik le a védőket, a régieknek is megvoltak az eszközeik. Különösen a rómaiak voltak nagy művészek az ostromlásban. Hajító-gépeket állítottak fel, melyeknek meghajlított és visszárugódó alkatrészei hatalmas köveket és gerendákat vetettek a falakra. A sűrűn álló emberekre olyan veszedelmesek voltak ezek, mint az ágyugolyók. A fallal körülvevett város, vagy vár majdnem mindig az ellenség kezébe került, ha kívülről segítséget nem kapott.

Tamás: Mi történt az elfoglalt város lakosságával?

Apa: Annak szomorú volt a sorsa. Az ostrom után a vezér rabolni engedte katonáit, akik a lakosság nagy részét lemészárolták. Sokszor eladták őket rabszolgáknak, de előbb mindent elraboltak. A régi világban nem ismerték a kiméletet. Még a gyermekeket is gyakran felkoncolták. Gyászos lehetett egy ilyen elfoglalt városnak a képe. Néha a város lakói nem is várták be a szomorú véget. Mikor például Hannibal karthagói vezér a hispániai (spanyolországi) Szaguntum városát már-már elfoglalta, a város lakói kétségbeesésükben nagy máglyákat raktak, minden értékes holmijukat tűzbe hányták s azután nagyon sokan maguk is inkább választották a tűzhalált, mint azt, hogy az ellenség kezébe kerüljenek. Mikor jóval később a rómaiak Karthagót elfoglalták, rettenetes pusztítást vittek véghez. Az egész várost többől lerombolták és a megmaradt lakosokat arra kényszerítették, hogy más helyen építsenek maguknak lakóhelyet. Karthagónak csak romjai maradtak meg.

Tamás: Legjobb lett volna az ellenséget utközben meglepni és tönkretenni. Utközben szerte-szórva jár és csellel az egészséget, vagy nagyobb csapatokat be lehetett volna keríteni.

Apa: Megpróbálták ezt számtalanszor, de nem mindig sikerült. Különösen nehéz volt bekeríteni a római csapatokat. Ne hidd azt, hogy ezek rendetlenül vonultak volna! Tömötten, előre megállapított terv szerint, rendezett sorokban vonultak, minden pillanatban készen álltak arra, hogy megütközzenek.

Tamás: Akkor éjszaka kellett volna rájuk törni, mert bizonyára fáradtak voltak az uttól.

Apa: Ez is veszedelmes vállalkozás volt. A római vezér hozzáértő embereket küldött előre, akik a táborozás számára alkalmas helyet választottak. Ha csak egy napot is töltöttek egy helyen, megerősítették táborukat és az őrséget a leggondosabban állították fel. A tábor idegen nem közelíthette meg, mert az őrk kiadott jelszót követelték. Ha hosszabb ideig voltak egy helyen, valóságos földvárat készítettek. Ennek a tábornak téglalakja volt, hét főut vágta keresztül, az utakat a tábor szélén kapuk zárták el. A tábor körül mély árkot ástak, a földből töltést emeltek. Bent a táborban a sátrakból szabályos utcák állottak, a kapuknál erős őrségek. A rómaiakat nehéz volt kelepchébe csalni.

Tamás: Mégis többször legyőzték őket. Olvastam, hogy Hannibal sok csatában győzött.

Apa: A római sereg főereje a fegyelmeztet gyalogság volt. Hannibal új erőt vitt a harcba, amely szokatlan volt a rómaiak előtt. A Hannibal hadi elefántjai a rajta ülő fegyveres katonákkal áttörték a szilárdan álló gyalogságot s megvadították a lovakat.

Tamás: Más népek nem győzték le őket?

Apa: Nem tudtak rajtuk, csak ritkán, daldalmaskodni. Más népek rendszeren lovassággal támadtak, de nem tudták áttörni a szilárdan álló, lándzsáját előre tartó, téglalakú csoportokban felállított római légiókat. Olyan volt ez a lándzsáját tartó gyalogság, mint egy óriási tüskés disznó. De ha vesztek, rendszeren egész seregük odaveszett. Így pusztította el egy germán vezér a mai Németország területén nem sokkal Krisztus születése után az odaküldött római légiókat; így semmisítették meg Ázsiában a leggazdagabb római embernek, Kassiusznak légióit.

Tamás: A törököknek is a gyalogságuk volt a legerősebb. Szeretnék még róluk is valamit hallani.

Apa: Majd más alkalommal kérdezősködjél. Most nagyon eltöltöttük az időt a rómaiakkal.

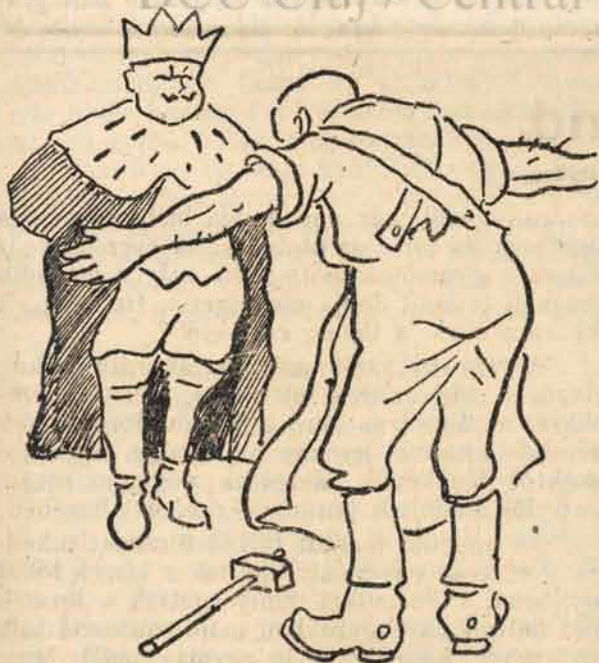
Az aranyeke.

– Apró unokáinak meséli Elek nagyapó. –

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, még az üveghegyeken is egy sánta arasszal túl: volt egyszer egy király. Hej, gyerekek, gyerekek, nyiljon ki a fületek, mert most csodát hallotok! Ennek a királynak annyi volt az aranya, hogy elül, hátul csakúgy folyt a kincses kamrából. No, törte is a fejét éjjel-nappal, mit csináljon a tenger sok arannyal! Számlálgatta, találta, vajjon mije nincs még, mit kellene venni, hogy az a szép sárga arany ott ne penészedjen. Gondol erre, gondol arra, s egyszerre csak nagyot koppint a fejére:

– Az ám! Nincs aranykém! Van faekém, van vasekém ezer is, szegény ember szántogathat ezzel is, – ej! pokolba a faekével, vasekével, többet velük nem szántatok, aranyekét csináltatok! Nosza, mindjárt lekiáltott: küldjétek fel a kovácsot! Jött a kovács nagy lihegve, s hallja mire szottyant kedve a királynak. Magát földig meghajtotta s szóról-szóra ezt mondotta:

– Felséges királyom, az eszét csudálom, azt az aranyekét még ma megcsinálom!

Egy zsák arany, két zsák arany meg se kottyant, kellett bizony tíz zsákkal is, s hát ha kéne százzal is? – volt ám arany, több, mint elég, az egy nap el sem telék – készen volt az

arany eke, készen ám, hiszed vagy nem, kis komám. Másnap reggel ki is tették a palota tornácára, s hej, csődültek csudájára mindenfelől a népek! Nem láttak még ilyen szépet, ragyogót, milyen ez az eke vót. Hanem, hanem... alig merem mondani, no de ilyet hallani! – oda állít egy paraszt, ringyes-rongyos szegény ember, haja kócos, mint a kender, a fejét csak csóváltgatja, hintálgatja, himmeg-hümmög az ebadta!

– Hé, paraszt! Mit hümmögsz, dümmögsz? Tán nem tetszik az ekém!? – mordult reá a király.

Felelé a szegény ember, (haja kócos, mint a kender):

– Megkövetem felségedet, nem dünnyögtem, nem hümmögtem én egyebet, csupán ennyit: szép, szép az aranyeke, de jobb ám a vaseke!

– Mit mondottál?! No, megállj! Adok neked három napot, ha azalatt meg nem mondod, hogy mit ér az aranykém, elevenen megnyuzatlak s karóba huzatlak!

Szórul-szóra ezt mondotta a király, s hej, a szegény paraszt ember, – haja kócos, mint a kender – kékült, zöldült, bódult, szédült, alig tudott haza menni, egy falást sem tudott enni, egész éjjel sóhajtozott, bizony, nem is mulatozott.

Kérdezi a lánya:

Édes apám, mi baja?

Fehéredik a haja.

Reggel volt még fekete –

Nem is mondhatá tovább, sóhajtott, de akkorát fehér haju szegény ember, hogy a ház megrendült belé, s nagy sóhajtván azt felelé: – Hej, az eke, az eke!

Bezzeg, faggatta a lánya, mi történt, hogy történt, mondja el csak szaporán, majd segít ő a baján!

Elmondja a szegény ember, – fehér is, kócos is feje, mint a kender, – hogy mi történt vele, mibe esett bele.

– Hát csak ennyi? – kacagott a lánya. – Menjen vissza a királyhoz s mondja néki: Elismerem, aranyeke az ekék közt legelső, de többet ér egy jó májusi eső!

Nosza, megy a szegény ember, s mondja a királynak:

– Felséges királyom, életem, halálom kezébe ajánlom, ami a szivemben, mindjárt ott a számon. Alázattal elismerem: aranyeke az ekék közt legelső, de többet ér egy jó májusi eső.

– Mit!? Egy májusi eső? – Kacagott a király. – Halod-e, bolondot belőlem ne csinálj.

– Ó, dehogyan csinállok, felséges királyom, de bizony azt mondom s amellet maradok: első-első, legelső, aranyeke az első, de egy májusi eső aranyekénél jóval többet ér, mert e nélkül, bizony Isten, gazdag termés nincsen.

– Hüm, hüm, hümgetett a király – igazad van, szegény ember, bár a hajad kócos, mint a kender. De ezt nem te találtad ki, ugy-e, nem? Mindjárt add ki, akárki, még ma akarom látni.

– Nem is mondtam, felséges királyom. Van nekem egy lányom, az találta ezt ki. Neve Virág Eszti.

– Ugy? A lányod? Bizony, ha a lányod, nesze egy marék len, vidd haza s mondd néki: szőjjön ebből annyi vásznat, takarja be minden katonámat, máskülönb en elevenen megnyuzatom, fejét karóba huzatom.

Hej, hazament nagy búval, bánattal a szegény ember, haja kócos, mint a kender – s

elkeszergi, elnyekzergi, hogy mit üzent a király. No de ilyet ki hallott? A lány nagyot kacagott, hogy csengett az udvar belé, a helyét is alig lelé, olyan kedve támadt. Aztán felvett egy darab fát, nem nagyot, de kis darabkát s mondta az apjának: Vigye kend ezt a királynak s mondja meg jó magyarán: Csináltasson ebből rokkát, szövőszéket, mégpediglen szépet, s marék lenből szövök annyi vásznat, két takarója lesz minden katonának!

Megy a szegény ember, – haja kócos, mint a kender – mondja a királynak, mit üzen a lánya.

– Rugja meg a kánya! – kacagott a király. – Egyszeribe ide hozd a lányod, s bizony, meg nem bánod!

Egy perc, kettő sem telt belé, vitte király színe elé leányát a szegény ember, haja kócos, mint a kender.

Hej, a király, amint rátekintett, bajszán egyet pederített s mondá lelkes szóval:

Okos is vagy, szép is vagy,
Tudd meg, leány, enyim vagy!

Egyszeribe papot hívtak, lakzít laktak, s még máig is élnek, hogyha meg nem haltak.

Kaland.

– Irta: Szondy György. –

A gyér hajnali harmat már szinte visszaszállt a felhőtlen égbe, mikor Flüó, a feketerigó-mama felserkent. Kissé tovább szunyókált ma, mint rendszeren, mert igen elfáradt az este. Flüi, a párja, napok óta alig mutatkozott a fészek táján s a három éhes poronty egyedül az ő nyakába szakadt.

A nap még nem kelt fel, de azért egészen világos volt már. A mennybolt átlátszó, kékes-rózsaszínnel ragyogott magában és üde jószágok szálltak a hegyek felől. Zajtalan, boldog nyugalommal várta a virradat a nappalt; bár itt-ott már belegázolt a város örök-eleven életének lármás lüktetése. Egy-egy konflis döcögött a Krisztina-térről az Alagut felé, vagy siető léptek koppantak el túl a kerten, az aszfalton. A zajok jöttek és elenyésztek és közben szép, nagy csöndességben vont a friss kék selyem sátorát a reggel.

Flüó lerezzentette szárnyairól a harmatot, nyújtzkodott, ásított egyet, aztán benézett a fészek sárral tapasztott, kerek üregébe. A gyerekek még szundikáltak; fáradtak voltak ők is, mert tegnap reggeltől-estig repülőgyakorlatokkal kinozta őket az anyjuk. Idestova kinőttek a

gondozása alól; pár nap múlva biztossá válik a repülésük és mire az utolsó szem cseresznye is eltűnik a gyümölcsösből, Flüó már a második fészekalj tojásait fogja melengetni. Hol lesznek akkorára ezek, a tavasz csemétéi?

A reggelit azért még hazahordta nékik. Szaporán jött az izes falatokkal, elűzte a szemükről az álmod és mire ötödször fordult, felzendült a harmat gyenge hűvössége. Nyíló ablakokról fénykévék tükröztek végig az utcán, portörlok lendültek koránkelő cselédek kezében.

Áz egyedül maradt fiókák türelmetlenkedtek. Esetlenül egyensúlyozgattak a fészek fölött egy ágon, a szemüket hunyorgatták a levelek közt betűző napsugarakban, majd panaszos, halk pityergéssel kuporodtak le egymás mellé. Mozdulatlanul üldögéltek egy darabig, csak a farkuk billent meg néha, ha a szellő erősebben támadt a bokorra. Am elunták magukat csakhamar; a két fiatalabb visszacsusszant a fészekbe, lehunytt szemmel lustálkodni, míg a mama megjő. A legidősebb pedig, – vidám és merész legényke. Flo-tó – feljebb csetlett-botlott az ágak között, fel a fa sudaráig. A sudár csúcán megkapaszkodott és szétekintett. Alatta, körülötte min-

denütt fa és bokor; hajladozó, ingó, zöld lomb-sátor. Csak messze, túl a legtávolabbi koronákon, villogott valami ismeretlen fény – és Flo-tót hirtelen meglepte a vágy, szárnyrakelni a sohasem látott fényesség felé.

– Ugy sem érhetem el... csak megpróbálok – gondolta, míg kitérte a szárnyait és elrugta magát az ágról. Suhogva és imbolyogva zuhant lefelé; ám a rémület kétségbeesett erőt öntött belé. Már lebegett, azután előre lendült: emelkedett.

Meredek ívben vergődött fel a vaskerítés melletti vén gesztenyefára. Alatta már az utca szürke pánthikája nyúlt, még csöndben és kietlenül; de szemközt véle ismét a szemébe csillant az ismeretlen fény: egy nyitott ablak vakító üveglapja. Flo-tó mámoros lett a saját hőstettétől; kamaszos ujjongással rikkantott egyet, aztán újra nekifeszült a könnyű szélnek. Ez már egészen rövidke út volt, el az utca fölött; és váratlanul, kis meghökkenéssel, de jókedvűen.

Az ablak mögött fehérhaju, szép öregúr üldögélt nyitott könyvvel; de a gondolatai messze szálltak a vidám napsugárral és talán nem is látta, amit olvasott.

Egy másik, régi reggel járt az eszében; ép ilyen friss és ragyogó, mint ez, de hangosabb és pergőbb, cintányérok és trombiták harsogásával és ezer és ezer ember nyüzsgött az utcán. Katonák vonultak hosszú-hosszú sorban. Virágosan, vigan és előttük, táncoló hóka paripa hátán a fia. A kardján végigvillan a napsugár, amint felköszön hozzá az ablakba... Annak már nyolc hosszú éve; és azóta nem látta többé. Mi lett belőle? Él-e még valahol?

Az öreg úr haja azóta lett ilyen fehér. Azóta kerüli a szeméit az álom és az emlékezés ide hajtja, az ablak mellé, ilyen ragyogó, nyári hajnalokon. Most látja őt újból; virágos katonák élén, táncoló paripa hátán. A kardja megvillan a napsugárban, amint tisztelgésre vágja...

Csak akkor rezzent fel, mikor Flo-tó hirtelen odahuppant eléje a szönyegre.

– Hát te kis rigó, hogy kerülsz ide? – mondta szomorú mosollyal és csendesesen ülve maradt, hogy el ne riassza. Flo-tó meg ragyogó szemekkel bámészkodott körül. Ilyent még sohasem látott: embert, ilyen közelről, bútorokat, szőnyeget, szobát; de pillanat múlva már ösztönösen érezte, hogy rossz helyre került. Menekülni akart, ki innen, a homályos oduból, a világgra, vissza a kertbe; ám akkorára az öreg úr csendesesen becsukta a háta mögött az alakokat. Nekivágódott az ablaküvegnek és a következő percben ott vergődött az öreg úr keze között.

– Kis bohó – simogatta az szeretettel – most már csak maradj itt nálam, amíg kinő a szőnyeg. Hiszen még alig tudsz repülni! Lezuansz az utcára, összetöröd magad vagy elfogadjak mások, rosszabb emberek nálam. Maradj

csak itt; keresünk szép lakást a számodra – és az öreg ur, a kezében Flo-tóval, előszedte a pár éve kimúlt kanári ezüstös, üveges rezidenciáját. Beleeresztette Flo-tót, azután kiállította a kalitkát az ablakba. Most hát ott kuporgott a kis rigó a kalitka rácsai mögött, a második emeleten. Messziről integettek felé a nagy fák zöld koronái, pufók fehér felhők usztak el komoly méltósággal a magas égen. Odalenn már zajgott az utca; tejeskocsik dübörögtek összekoccanó bádoggakkal, autók túlkölt, zúgott és csilingelt a villamos.

Flo-tó úgy érezte, hogy megszakad a szíve. Az öreg ur ennivalót hozott neki – sárgarépat szeletelt gondos pepecseléssel, friss vizet öntött finom üvegtálba – de Flo-tó rájuk sem nézett. Szédítő, siket táncban kerengett vele a világ – az utca rohanó élete harsogva zengett fel hozzá és úzta, kergette újabb és újabb rohamokra a kalitka ellen. Már vérzett a szárnya, tágranyilt csőrrel kapkodta a levegőt és végül holtrafáradtan, hunyt szemekkel nyúlt el a kalitka alján.

Az öreg ur szánakozva tipegett-topogott a kalitka mellett, mint beteg gyermek ágyánál a segíteni nem tudó szülők.

– Mit tegyek, mit tegyek veled? – törte a fejét, de semmit sem tudott kitalálni. Visszaült az olasmánya mellé és a gondolatai elszálltak újra messze, valahol, idegen fogságban, mint ez a madár...

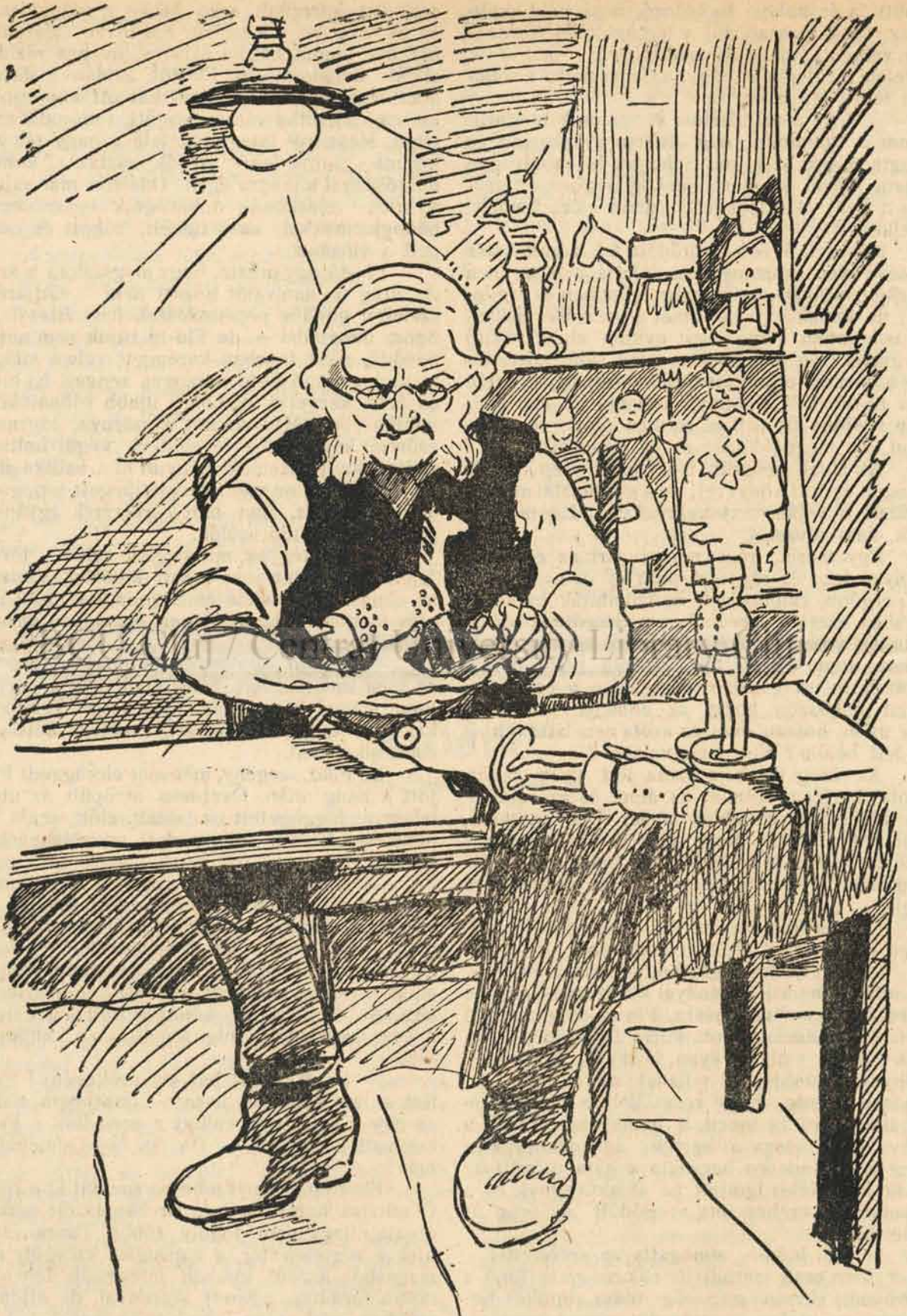
De Flo-tó egyszerre feltápáskodott. Túl az utca zsváján egy hang szállt felé a kertből. Igen, semmi kétség: az anyja hívja! Teletorokkal adta meg rá a választ, a vészjel kétségbeesett sikoltását.

És Flüó, szegény, már-már elcsüggedt Flüó, jött a hang után. Óvatosan átröpült az utcán, lebegve függögetett az ablak előtt, majd menekülésre készen letelepedett az ablakpárkány szélén.

– Mama – mama – repesett elé ujjongva a fia és Flüó most már elfelejtett minden veszedelmet. Három ugrással a kalitka mellett termett – de akkor már felemelkedett székéről az öreg ur és Flüó panaszos jajongással röppent el, át az utcán, a kerítés melletti vén gesztenyefára. Az öreg urnak könnyes volt a szeme és a keze reszketett, míg kinyitotta a kalitka ajtaját.

– Eredj, eredj hát kis szökevény! Érted jött az anyád, eredj haza! – motyogta halkán és egy könnyesepp hullott a szeméből a Flo-tó csapzott kis fejére. – Óh, ha én is elmehetnék érte!

Flo-tó pedig nyilsebesen surrant ki a résen. Ő mitsem tudott az öreg ur bánatáról; csak azt érezte, hogy nem fogoly többé. Tárva előtte újra a végtelen tér, a napsugár kacagott rá a magasból, a zöld lombok integettek felé és ő holtra fáradtan, sebzett szárnyal, de ujjongva szállt az anyja után a szabadság illatos, kék levegőjében.

A játéksináló.

A játékcsináló.

Ha majd egyszer bús robotom elenged:
A révet egy kis műhelyben lelem meg.

Itt, míg az élet lassan elszivárog:
Reggeltől estig játékot csinálók.

Csendes törődés – melynek semmi éke –
De minden percén himpor lesz a béke!

Kezem búzgón egy lovacskát formál ma –
Tudom, majd örül neki kis gazdája!

Holnap, kis lányok szelid öröme,
Szép hajas baba készül. Hófehérke!

Nincs is közönség több, mint az enyém lesz,
Oly hálás szívvvel húzó mesteréhez.

Át éjeken fény hijján nem törekszem,
Amíg felém tűz annyi hű gyerekszem.

Igy élek-ülök, csendben elmotozva,
Munkám kis terhét örömmé fokozva.

Nyájas szeretti multtá-lett-magamnak
Rég elszéledtek és magamra hagytak.

Ám olykor egy-egy csodás baba bája
Emlék lesz régi Tündér Ilonára.

Majd humorom itt-ott másokra kancsit,
S készítek egy-egy bús Paprika Jancsit.

Igy élek-ülök, elmotozva szépen,
Föloldódván a munka gyönyörében.

S mint életem foly – halkan és homályban –:
A halál is oly halkan jön utánam.

Egy havasfényű, fehér téli éjjel
Szó nélkül, csendben a szobámba lépdél.

Ekkor hirtelen serege babáknak,
Mint zarándokkar tölti meg szobámat.

S ott ágyam körül, sátorán a holdnak,
Lágy cérahangon altatót dalolnak.

Tompa László.

Utazás a szomszéd telekre.

(Egy kisleány naplójából.)

– Irta: Baloghné Molnár Mária. –

Poros, füledt, nyári délután feküdt a városra. A szalmaszemetes utcán csak nagynéha döcögött végig álmosan egy-egy ökörszekér, járókelők nem igen zavarták a porban szétereszett szárnynyal fürdőző tyúkok mulatozását. Édesanyám az utcai ablakokat sötétre függönyözte s varrógépjét az eperfáktól árnyékos konyhajtóba húzta. Ott varrogatott számunkra habos, fodros, fehér ruhácskákat.

Az udvar végén asztalosműhely volt s fáradhatatlanul fűrészelt benne egy asztaloslegény. A fűrész álmosító sercegését monoton, zümögő dallal kísérte százszor is belefogva mindig ugyanabba a nótába:

Ha felmegyek a budai hegyekre,
Rátekintek a csillagos egekre.
Onnan nézem, merre van az én hazám,
Szeret-e még a babám,
Sirat-e még engem az édesanyám?

A műhely mellett parányi, üvegajtós kamrácska nyílt. Öreg, töpörödött gyümölcsös kofa lakott benne. Az egész utca Nanyikának hívta, pedig morcos, mérges öregasszony volt s különösen a gyermekeket nem kedvelte. Ha odahaza volt, az ajtaja felé sem mertem menni. Annál kedvencebb tartózkodási helyem volt a kis, üveges ajtó magas küszöbe, mikor Nanyika a Mili Miskáék sarkán szúnyóként fonnyadt almás kosarai között.

Most is ott ültem a küszöbön s szótlán félálomban hallgattam az ábrándozó asztaloslegény nótáját. Képzetelemben én is ott jártam a magas budai hegyek csucsán s misztikus értetlenség volt előttem, hogy Jóska, az asztaloslegény oly messzetávolról, a felhőkbevész budai hegyekről is megtudta látni, sir-e utánna Sepsiszentgyörgyön lakó Édesapja?

A nóta szövege belevésződött a szívembe s a lelkemre melankólikus szomorúság feküdt a dallamtól. Felálltam s beleselkedtem a konyhánk ajtaján. Megnéztem, sír-e az Édesanyám? Nem sírt. Derült arccal hajolt munkája fölé. Megnyugodva indultam a szomszéd kerítés felé, mely mögött hosszú, elhagyott telek feküdt. Közepén omladozó, kidült-bedült oldalú házikó állt. Gizgazos fű lepte el ajtaja elejét s vadon tenyésző, kövér tormalevél erdő fogta köröskörül. Ellenálhatatlan vágy fogott el átmászni a kerítésen s az elhagyott telek tormaerdejében felfedező utra indulni. Kétszer, háromszor is nekikapaszkodtam az omladozó kerítésnek. Egy szálla élesen végigkarcolta lábamat, de azért kitarotán folytattam a vállalkozást. Végre sikerült átmásznom s nagy izgalmak között földet ért lábam a tultó oldalon.

Egyszeribe úgy éreztem magamat, mintha hirtelen a Csendes oceán egy magános szigetének elhagyott partjára léptem volna. Jóleső, borzongós, kellemes félelem vett erőt rajtam. A csaknem méter magas tormalevelek között oroslánokat, tigrisekat sejtettem s úgy képzeltem magam, mint Xantippe királykisasszony, aki az őserdőt egymaga elhódította az óriáskigyóktól, bölényektől, oroslánoktól, úgy tudott nekik parancsolni szeme sugarával.

Alig tettem öt-hat lépést, mindjárt alkalmam volt kipróbálni szemem sugarának delejes erejét. A tormalevelek árnyékában hatalmas sárga macska hevert. Jöttöm neszére felpattant helyéről s lelapulva, karikázó szemmel nézett velem farkasszemét. Már csaknem elhagyott amugy sem nagy bátorságom, amikor a fenevad meggondolta a dolgot s két-három ugrással eltűnt előlem.

A tigris tehát már leigáztam szemem sugarával! Menjünk tovább, gondoltam magamban s óvatos léptekkel folytattam utamat a rejtelmes épület felé. Egy arasznyi széles tormalevelet akartam letépni legyezőnek, vagyis inkább királykisasszonyi jelvénynek s leguggoltam a tormaőserdő árnyékába. A hatalmas növény zöld szára surranva megindult ujjaim alatt. Nesztelenül csúszott erre, arra s két parányi, fénylő csuda meredt belőle reám. Igazán nem tudnám megmondani, én voltam-e jobban megijedve, vagy a fénylő csudácskák tulajdonosa? Amit ugyanis tormalevél-szárnak néztem, az a tormaőserdő óriási kigyója volt, egy arasznyi

hosszu zöldszemű gyík. Rémulten csillogtatta reám parányi szemét s felhasználva meglepetésemet, hirtelen eltűnt a tormaergetegben.

Az óriási kigyót is engedelmességre kényszeríttem hát szemem delejes erejével.

Most már csaknem öntelten folytattam utamat egész addig, míg emberi kéz munkájára akadtam az őserdőben. Egymásra fektetett fenyőgerendák lapultak meg egy helyen a tormalombok alatt. A régi, pudvás gerendákon hosszú csikokban álltak piroshátú, feketecsapos bogarak. Nem tudtam, miféle bogarak lehetnek, de félretettem rovaroktól való irtózásomat, tenyeremre vettem közülük egyet s elkezdtem neki hangosan dalolni azt a dallamtalan nótát, melyet a házigazdáék vásott fia énekelt egyszer, mikor az eperfa oldalán egy ugyanilyen bogarat fogott:

Szipp-szapp, repülj el,

Jönnék a törökök, vágnak el.

A Szipp-szapp ugyan rá se hallgatott biztatásomra, de az elhagyott helyen szokatlan, hangos szóra károgó, virtuyogó hang felelt a gerendák alul. Bizonyosan valami óriási madár lehet, gondoltam, amikor első rémületemből magamhoz tértem s hogy megszólaltassam újra, még le nem győzött ellenségemet, megrugtam a gerendacsomó oldalát. Recsegve csúsztak meg egymáson a gerendák s a másik pillanatban éles lármával, felborzolt tollal menekült közülük egy kotló. Édesanyám elkőborolt sárga tyúkja volt s rettenetes kodácsolással repült a kerítés felé. A gerendák alatt azonban egyáltalán nem hült helyet hagyott maga után, hanem meleg, fehér tojásokat, egy egész fészekre valót. Majd kiugrott szívem az örömtől a kincset érő zsákmány láttára. Ki is szedtem egy szálíg s fehér moll kötényem csakhamar huszonnyolc meleg tojással lett megterhelve.

Xantippe királykisasszony koránt sem volt oly boldog és büszke, mikor az őserdőt meghódította, mint én, hogy a félelmes, elhagyott telek lakói mind megszaladtak előlem. Hát még a sok, gyönyörű tojás, milyen boldoggá tett! Egyszeribe azon kezdtem törni fejemet, nem volna-e helyesebb, ha Xantippe története helyett Robinsont játszánám. Kissé körülményes volt a dolog, mivelhogy Robinson férfiú volt, én pedig kisasszonyka voltam. A tojás zsákmány azonban igen beletalált Robinson történetébe, s mire a tormaőserdő végét ért és kijutottam

a házkörüli tisztásra, már döntöttem. Robinson szerepét vettem fel Xantippe szerepe helyett. Még csónakot sem kellett faragnom, mert óriási örömömre a ház mellé támaszkodó félszer alatt alacsony talpu, kopott, fekete szánt találtam. Minden kopottsága mellett is cifra volt kissé Robinson csónakjának, mert kicakkenezett, rongyos veresposztóval volt az ülése behúzva. Mindegy. Túlradó örömmel telepedtem reá, a sok tojást kiraktam kötényemből az ülés sarkába s a szán alatt talált meszelőnyéllel evezni kezdtem. Annyira beleéltem magam Robinson szerepébe, hogy szivemen őszinte, könnyes borongással kezdtem énekelni:

Onnan nézem, merre van az én hazám,
Sirat-e még az anyám . . .

Figyelmemet egyszerre félelmes hang ragadta meg. Mély dongással közeledett felém egy hatalmas lódarázs. Szerencsére azonban nem vett észre, hanem kikerülve „csónakomat“ a ház bedeszkázott ablakához szállt s bemászott a deszka egyik hasadékán. Csak most jutott eszembe, hogy be kellene nézmem a ház sötét szobájába. Leszálltam a szárról, de az ablak előtt megállottam, nem mertem benézni. Eszembe jutott, amit egyszer édesanyám olvasott fel az édesapámnak, ha jól emlékszem, Jókai Mórtól, hogy egy ilyen elhagyott házban ütötte agyon egy csavargó a kastélybeli uraság makrapipás, botos ispánját! Hátha itt is történt hasonló eset? Borzongó félelemmel néztem a barátságatlan épületre s epedő vágygial gondoltam eperfalombos konyhaajtókra, ahol az édesanyám gépje berregett. Mégis észrevettem, hogy a nyitvaálló padlásajtó sötét háttérében valami furcsa, barna zacskó lóg alá a gerendáról. El nem tudtam gondolni, mi lehet az, s elfeledkezve félelemről, a kezemben lévő meszelőnyéllel kíváncsian megérintettem.

Most meg már a rémülettől akart kiugrani szivem. A zacskó cikázó villanással rebtent szét s tűnt el a sötéten ásitó padlás belsejében.

Denevérek! – dobbant szivemben ismét a babonás félelem. Jobbnak láttam hazafelé venni utamat. Ismét kötényembe szedtem a tojásokat s kellemetlen érzések között indultam hazafelé. Az épület ablaka előtt egy pillanatra még megállottam s a lábam előtt heverő pálcikával megpiszkáltam a deszkahasadékot, ott, ahol a lódarázs eltűnt az imént.

A hatás rettenetes volt.

Dühös dongással tódult ki pálcám nyo-

mán a felbolygatott darázs-fészek összes lakója s én kétségbe esve, vakon menekültem előlük a kerítés felé. Ekkor azonban a gerendacsomó is elérkezettnek látta az időt boszut állani rajtam féltve őrzött és elrabolt kincseiért. Vak futásomban ugyanis elfeledkeztem létezéséről s valósággal keresztül röpültem rajta, úgy belebotlottam egyik kiálló sarkába s nagyot nyekkenve vágódtam a tormalevelek árnyékában. S ez volt a szerencsém. A kövérlevelek oltalma összeborultak kegyetlenül fájó kistestem fölött s a fullánkös hadsereg szemei elől jószíviően eltakartak.

Sántikálva, összekarmolt orral állottam fel rántottává nyomott zsákmányom roncsairól, amikor a zsongó ellenség elvonult a csatatérről. Nagy küzdelmek között ismét csak átmásztam a kerítésen s bánatosan mondtam el dicsőtelen honfoglalásom történetét édesanyámnak, aki megbotránkozva szemlélte tojás-lucskos, moll kötényemet. Még az a keserűségem is megvolt, hogy Nanyika is éppen akkor érkezett haza Mili Miskáék sarkáról fonnyadt-almás kosaraival s fogatlan szájával kárörvendően reámvigyorgott.

Előfizetési árak:

Egész évre . 160 lei. Fél évre . . 80 lei.
Negyed évre 40 lei. Egy óra . . 15 lei.

A Cimbora hetenként egyszer, vasárnap jelenik meg.

Az előfizetések a „Szabadsajtó“
Könyvnyomda és Lapkiadó r.-t. Satu-
Mare (Szatmárnémeti) címre küldendők.

A gyermekprédikátor.

– Diákkori emlék. –

Irta: Benedek Elek.

Nézem, nézegetem, tetőtől-talpig méregetem a tizesztendős fiucskákat, s nem győzök eléggé csodálkozni Isten szolgáján, aki fölengetett engem a katedrába, hogy hirdessem az ő hiveinek Isten ígését. Ime: „adva van“ egy gyermek, akit egy különös ember különösködése első eminenssé emel. Nyugtalanító dicsőség, de a gyermek – gyermek, végre is „beletörődik“ a dicsőségbe, sőt szeretne már szárnyat ölteni, úgy repülni haza s belekiáltani a faluba: Első vagyok, első! Ez a gyermek Benkő Ádámától kap egy prédikációt, – nosza, egykettőre bemagolja. Kunyorál tőle egy kezdő s egy záró imádságot is: azt is bemagolja. Akkor rászegődik az édesapjára: vigye el őt a tiszteletes urhoz, kérje meg, hogy vasárnap délután prédikálhasson.

– Ugyan, ugyan, mit gondoltál – mondja édesapám. – Hiszen még a nagydiákok is belesülnek a prédikációba.

– De én nem sülök bele!

Ujra meg újra elhadarom a könyörgést, a miatyánkot, a prédikációt s a szüntelen való kunyorálás vége: édesapám kézen fog s elvisz a tiszteletes urhoz.

– Ez a fiu folyton „erdől“ rajtam. Prédikálni szeretne. Ugy-e még nem szabad ilyen kis fiunak?

– Attól függ ez, Benedek uram, hogyan állja ki a próbát, – mosolyog a tiszteletes.

Azzal leül a divánra, lába közé állit s mondja:

– Kezdjed, fiam, de lassan beszélj, ne hadarj.

Összekulcsolom a kezemet, elmondom a a könyörgést, utána a Miatyánkot.

– No, most, amíg a kántor énekel, a Bibliából kikeresed a textust, ugy-e.

– Igen kikeresem.

– Hát keresd ki.

Eléveszi a Bibliát, a textust kikeresem s nyomban rá a prédikációt elszózatolom. Utána megint Miatyánkot s a záró imádság.

– A próba jól sikerült, – simogatta meg a fejemet a tiszteletes, – jövő vasárnap délután te prédikálsz.

– De hátha belesül? – nyugtalanodik édesapám.

– Legyen nyugodt, Benedek uram, most még nem fog belesülni.

Vajjon mit érthetett ez alatt? Hogy most még nem sülök bele, de belesülhetek, ha majd nagyobb leszek? Igen, igen, arra gondolhatott, amire én is gondolok ma fehér hajjal: az emberi lélek gyermekkorában a legbátrabb, a legvakmerőbb. A tömeg nem zavarja, mert nem lesi a hatást. Szemét a falnak szegezi, figyelő bele nem kapaszkodik – nem, a gyermekprédikátor nem sül a prédikációjába, vágat előre, mint a vágató havasi patak – és – és igen, minden gyermeknek angyala van, aki vigyáz reá!

Ki volt az én angyalom? Bizonyára az édesanyám, ki más?

A falusi drót hamar hirül vitte, hogy jövő vasárnap délután Elekecske prédikál. Az emberek hitték is, nem is.

– Hiszen ki sem látszik a katedrából!

Na, ezen segített fehér haju Mihály András, a vén harangozó, aki már félszáz esztendeje huzza az élőket hívogató, a holtakat elsírató, a jégverést elriasztó harangot, s aki a sipoló, szuszogó orgona mögött oly türelmesen nyomkodja a fuvót – felvitt a katedrába egy fejőszéket, azt körülbástyázta, nehogy felbillenjen; erre állt a gyermekprédikátor, így csak nyakáig ért a katedra!

Tele a templom, mint ahogy tele volt, amikor iskolától bucsuzó versemet szavaltam az Urasztala előtt. Barthos tiszteletes palástjának két szárnya meglebbenti arcomat, amint nyomában lépdegélek az ő födeles széke felé. Szól az orgona. Benkő bácsi rázendít a gyülekező énekre: Im, bėjöttünk nagy örömmel... Testi szemem nem, de a lelki látja Vajna Rózsit: érzem, hogy rám gyönyörködik a tekintete, aztán szertevillan: ide nézzetek, én dajkáltam ezt a gyermeket! A tiszteletes, mielőtt leülne, fejét kissé meghajtja, de nem tartja elébe a kalapot, mint ahogy a hivei cselekszik. Talán idegen országból hozta ez ujitást.

Én is meghajtom fejemet s elrebegem magamban: Uram, hallgasd meg imádságomat! Aztán felnézek, körültekintek: éppen szemben ül édesapám, a Huszár-nemzetség külön székeben. Feléje mosolygok: ne féljen édesapám!

Majd jobbra villan a szemem: ott ül édesanyám az első széken, két oldalán két leánya – ne féljen, édesanyám! Látom, az asszonyok, különösen a leányok, összesugnak, aztán hirtelen a bokréták mögé rejtik mosolygásukat. De én oly nyugodt vagyok, mint egy – gyermek. Nem érzem azt a nyugtalanságot, amit később mindannyiszor érezek Istennek és az országnak házában, valahányszor beszélnem kellett. Még nem ismertem ezt a szót: lámpaláz. Ekkor vette édesapám az első lámpát Brassó városában. Egy k.csi álló lámpácska, az egyetlen az még a faluban. Ezen a télen, az Urnak 1872-ik esztendejében záródott le a vén kollégiumban is a fagygyertyakor s nyílt meg az új kor: a csudálatos világosságot árasztó lámpa kora: Még a petróleum szót sem ismerem: fotogén a neve. Ilyen tudatlan gyermeknek lehet-e lámpaláza?

A gyülekező énekbe még nem vegyül a hangom, de a „felálló“ éneket együtt énekelem a gyülekezettel:

Te rólad zeng dicséretünk,
Nagy Isten téged tisztelünk...

Mintha már gyengülne Benedek Balázs baritonhangja; mintha reszketne is egy kicsit, de nekem úgy tetszik, így még szebb. Isten házába illőbb. Csudálkozom Gál János keresztapám uramon, hogy lám csak a beszédje hebegős, az éneke nem. Nagy szeretettel néz reám, aztán büszkén tekint körül, mintha mondaná: ugy-e, megmondtam, hogy a fiuból pap lesz? Nono, várjon még egy kicsit, keresztapám uram.

Most már, hogy így seregben látom a falu népét, feltűnik némi változás. Nini, már ez is ledobta, az is ledobta az ősi viselet főjellemezőjét: a fehér harisnyát. Gábor bácsin meg a Benkő-fiukon brassai posztónadrág feszül. Leányok seregében fel-feltűnedezik a kontyba kötött haj, mely még tavaly egy fonatban lógott, bekötve széles, tarka pántlikával. Még csak Gál Dánielné keresztanyámasszony meg a papkisasszonyok viselnek krinolit, de ki tudja, mi lesz holnap, holnapután, hisz már szállingóznak a hírek, hogy Erdély földjén is kezdik lerakni azokat a „vasléniákat“, amelyekről a hitetlen székely huszároknak 1835-ben mesélt Bodola püspök... De lám, vasut nélkül is megérkezett a krinolin.

Ez különben utólagos bölcselkedés s ugy-e, nem is ide illő, amikor nekem Istennel s nem földi hiúságos dolgokról kellene társalkodnom. Szabad-e most egyébire gondolnom, mint a mindent tudó Istenre, akinek a még ártatlan gyer-

meki lélek bemutatni készül első áldozatát? Szabad-e mással társalkodnom, mint Ővele, akiben „biztunk eleitől fogva“ – igen, ami még aligha történt délutáni istentiszteleten, Benkő bácsi azzal tünteti ki a tanítványát, hogy a legszebb s legnehezebb zsoltárral kísér fel a katedrába. Te benned biztunk eleitől fogva... Az utolsó két sor éneklése közben lépdegélek föl a lépcsőn: Te voltál és te vagy erős Isten – És te megmaradsz minden időkben!

Vékony hangomon megakadás nélkül száll az Égbe a könyörgés, a Miatyánk, a prédikáció. Csak Istent lát szemem, embereket nem. De azért érzem, hogy minden szem az arcomra tapad s az utolsó Ámen után szédülni érzem a fejemet, támolyogva megyek a papiszékbe. Most már belekapaszkodok a tiszteletes kezébe, úgy jövünk ki a cinterembe, ott elkap két ölelő kar, édesanyám karja: lelke kis papom! És sok-sok csókot kell elszenvednem öreg asszonyoktól s alig tudom édesanyám fülébe sugni: jaj, de fáj a fejem!

– Eresszék, eresszék, – könyörög édesanyám – fáj a feje!

Ó, ó, – sápitoznak az asszonyok – megigézték, bizonyosan meg.

– Ne-nem ke-kellett volna – hebegte Gál János keresztapám uram – i-ilyen ko-korán pré-pré-dikál-tatni!

– Ki hamar kezd, hamar végez, – jósolja Balandi Józsiné, aki még mindig nem tudott beletnyugodni, hogy nem voltam nagyobb egy ütés-taplónál, amikor a kollégiumba vittek. Ez az asszony most is csökönyösen jövendöli, hogy sohasem lesz pap belőlem. „Gazda lesz abból elébb-utóbb, majd meglássák.“

No, no...

Egész csapat asszony kísér haza, s egy szívvél-szóval erősítik, hogy megigézték; tanácsolják, hogy „vizet kell vetni“: ez a fejfájást elmulasztja, az ígézést elűzi egyszeribe. Be sem megyünk a házba, hisz annyi az asszony, hogy be sem férne mind, valamelyik vizet merit a kutból, Anikó pohárral szalad ki, de hoz egyebet is: egy darabka faszenet. Mi lesz itt? Az lesz, hogy a poharat belemerítik a kut vedrébe, csaknem színültig telik a pohár, s beledobják a faszenet. A széndarab egyideig ott lebeg a víz színén, aztán kezd ereszkedni lefelé, száll, száll, s egyszerre csak leszáll a pohár fenekére.

– No, ugy-e, hogy megigézték?! – tört

ki egyszerre a diadalmos kiáltás. – Leszállt a szén a pohár fenekére!

Bezzeg, hogy leszállt, mert azok a kis likacsok a szénben megteltek vízzel...

– Ó, ó, édes aranyzáju csirkém, – renyekedik Rákhel néni – éppen így ígérték meg az én drága fiamat, amikor a mester helyett énekelt!

– Igyál, fiam ilyál, – biztat édesanyám.

– Három csepet. Ugy, ugy, ugy!

Akkor belemártja ujját a szenes vízbe s több rendben végigsimogatja homlokomat.

Ó, Istenkém, Istenkém, ha én most pesti gyerek volnék, bezzeg, tudnám, hogy mit művel az édesanyám: masszirozza a homlokomat. De falusi tuskó vagyok, s elég, ugy-e, ha érzem, hogy édesanyám ujjának simogatása mint könnyebbiti buksi fejemet...

– Már nem fáj, édesanyám!

A gyermek és a pillangó.

Gyermek: Pillangóeska, engedd, hogy megfogjalak.

Pillangó: Miért fognál meg gyermek?

Gyermek: Olyan szép szárnyadnak ragyogása, csudálatos színeit szeretném közelebbről megszemlélni.

Pillangó: Hajolj fölém, gyermek és nézz meg jól. Ami szép van rajtam, Isten adománya, az ő remekét csudálad, amikor bennem gyönyörködsz, de azért ne kívánj megfogni.

Gyermek: Szeliden foglak meg, üveg alá teszek, szobámban mindig gyönyörködhetem benned.

Pillangó: De előbb átszűrod szívemet, megölsz, mielőtt megöregedhettem volna, kis idő teltével megfakul szárnyam színes ragyogása s te rám sem nézel többet. Hiszed, gyermek, hogy ezért teremtett engem a jó Isten?

Gyermek: Igazad van, szívtelen volnék, ha bántanálak. Szállj te csak

tovább is virágról virágra, amint a jó Isten azt elrendelte. Én megelégsem azzal, hogy gyönyörködhetem benned messziről, himesszárnyu pillangóeska.

Nászai Etza.

Számrejtvény.

- 15, 20, 23, 18, 12. Eb más neve.
 3, 4, 5, 8, 18. Nemes fém.
 2, 8, 23, 18, 1. Házi állat.
 16, 21, 10, 17. Kutya teszi.
 19, 21, 22. Öreg más neve.
 9, 14, 11. Vizben él.
 6, 7, 4. Harci hely.
 22. Abc kezdőbetűje.
 1–23. Arab példabeszéd.

**Nagyvárad és Arad között
 autó járat személyenként 300 L.
 Óránként indul.**

Indulás CUKOR garage. Telefon 16–01.
 NAGYVÁRAD Szilágyi Dezső-utca 12. szám.
 ARADON FEHÉR garage a pályaudvar mellett.